גלילונות לעיון בפרשת השבוע

ערוכים בידי נחמה ליבוביץ סגנון עשירית

יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער

הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

דברים (תשי"א) **פרק ג'**

א. שאלות כלליות

שדל: הנה ערשו ערש ברזל: מטה תאריך קצת בספור גדולת הנצחון שנתן להם ה', שנתן בידם שני מלכים אדירים סיחון ועוג, וכל זה לחזק את לב העם, למען יבטחו בה', סיחן בידם גם את ארץ כנען וכמו שמסיים (פסוק כ"א): "כן יעשה ה' לכל הממלכות אשר אתה עובר שמה, לא תיראום, כי ה' אלוהיכם הוא הנלחם לכם..." והוסיף גם כן ענין ערשו שהיה מפורסם בימיהם היותו שמור ברבת עמון, כי העמונים קימו מיטתו לזכרון גבורתם שנצחוהו ולקחו את ארצו; כל זה לחזק ציור הישועה אשר נתן ה' לישראל, ואין כאן שום דבר שלא יצדק היות משה כותבו. והנה הדעת נותנת שגם בעשתרות היתה לעוג ערש ברזל, אבל משה לא צוה לשמור אותה, כי לא היה מדרכו להציב יד בקרב עמו למלכי הגויים עובדי אלילים, כי עדיין תורתו היתה צריכה חזוק, להיותה חדשה. אבל דוד המלך היה חושב שהתורה כבר השרישה ביישראל, ואינה צריכה עוד חזוק, לפיכך כשלקח רבת בני עמון לא נמנע שליקח את עטרת מלכם מעל ראשו והשיי על ראש דוד (שמואל ב' י"ב ל'), ואם עדיין היתה שם ערש עוג, נראה לי שלא שמר שגם אותה היה מביא לירושלם, ומשה שלא נזכר זה בשמואל, יש להבין, שבמשך ארבע מאות שנה כבר נשברה ונאבדה ולא היתה עוד שם. ולא יתכן שיהיה המסוק הזה נוסף, כדעת המתחכמים.

1. מהי לדעת שד"ל מגמת התורה בהאריכה בפרטי הנצחון על עוג?
2. מצא עוד בפסוקים בפרשתנו המצביחים שזו היתה מגמת הפרקים האלה (פרקים ב' – ג').
3xx. הסבר, מהי מגמת פרק א' של פרשתנו (ישראל נגף לפני העמלקיו) ומה הקשר ביגו לבין פרקים א'-ב'.
4x. מהי התמיהה ביחס לערשו של עוג המוצאת פתרונה על ידי פרושו של מ"ר"ל

ב. י"א: ערשו של עוג

הרמב"ם מורה נבוכים מאמר ב' פרק מ"ז: ..."צריך שנודיע גם כן מענין ההשאלות וההפלגות והגוזמאות מעט, שהנה יבוא מהם בכתבי שפרי הנבואה וכשיובנו, כשמעו מדוקדקים ולא יודע שהם הפלגה וגוזמא או יובנו כמה שתורה עליו המלה לפי ההנחה הראשונה ולא יודע שהם משאלים יחדשו ענינים מרוחקים וכבר באר ואמרו: "דברה תורה בלשון הבאי", רוצה לומר: הגוזמא. והביאו ראיה מן "כי עוף השמים יוליך את הקול (קהלת י' כ' ו') ולפי זה נאמר (עמוס ב') "אשר כגבה ארזים גבהו". וזה המין נמצא הרבה בדברי הנביאים כולם, רוצה לומר: ענינים נאמרו על צד הגוזמא וההפלגה, לא על צד ההפלגה והדקדוק. ואין מזה הכת מה שכתבה התורה בעוג "הנה ערשו ערש ברזל", שערש הוא המטה (שיר השירים), "אף ערשנו רעננה" ואין מטה כל אדם בשעורו בטוח, שאיננו בגד ילבשנו, אבל המטה תהיה לעולם יותר גדולה מן האיש המיוחס עליה, והנהוג היוצא היותר יותר ארוכה מן האיש כשעור שליטת ארכו, ואם היה ארך המטה חזאת תשע אמות יהיה ארך היסן עליה למי הנהוג בערך המטות שש אמות או יותר מעט. ואמרו "באמת איש רוצה בו – באמת איש ממנו, רוצה לומר – משאר אדם... וזה בלא שפק מזרות איש המין אלא שאינו נמנע בשום מנים.

1. הבא דוגמא ממרשתנו – פרשת דברים – להפלגות וגוזמאות המוזכרים בתחילת דבריו.
2. למה אין הרמב"ם יכול לפרש את מקומנו אף בדרך זו?
3x. לשם מה מביא הרמב"ם כאן את המסוק ממיר תשירים?
4. הסבר את דבריו האחרונים המסומנים בקו.

ג. **מסוקים י"ח – כ'**

1. הסוה מסוקים אלה לבמדבר ל"ב.
לפי השמיט משה כאן את רב המדשים המסומרים שם ולשם מה שנה מני הדברים?
2. הסוה את פרק א' שבמדרשנו לפרקים י"ג – י"ד בסדר במדבר.
התוכל לראות בהשמטות ובקצורים שקצר משה בספורו בפרק א' אותה מגמה שהיתה לו בקצורים שבפסוקים י"ח – כ' בפרקנו?

ד. י"ח ואצו אתכם בעת ההיא לאמור
רש"י ל"ה ואצו אתכם
דאב"ע " " " "

1. מה קשה להם בפסוקנו?
2xx. במה רואה ראב"ע בפסוק דברים ל"א כ"ז "המוכן" של מסוקנו?

השאלות המסומנות x קטנות והמסומנות xx קטנות ביותר, ענה כפי בחירתך.
שאלות והשובות נא לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית משה ירושלים.